29/03/2019

“Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρύσανθος Φιλιππίδης ο από Τραπεζούντος”

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Ελλάδος

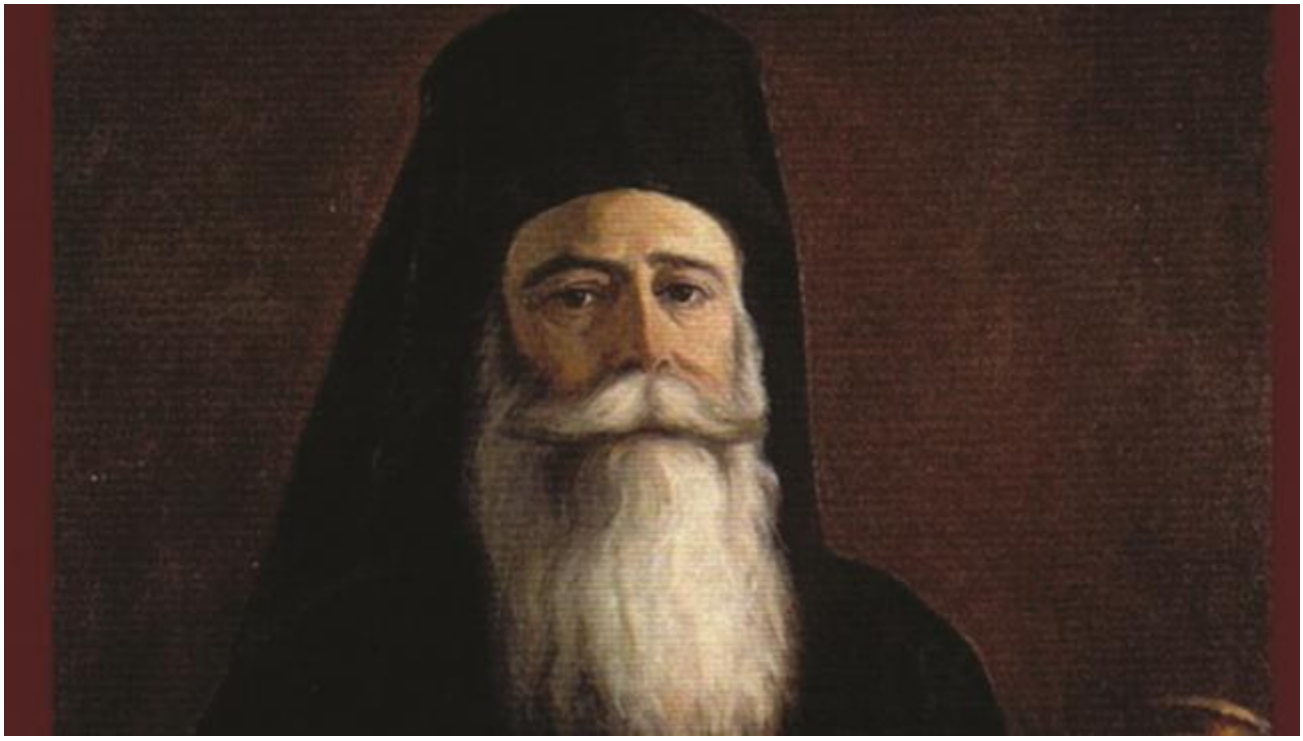

Κυκλοφόρησαν από την Ιερά Μητρόπολη Μαρωνείας και Κομοτηνής τα πρακτικά της Διημερίδας προς τιμήν του κομοτηναίου Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσάνθου

Η Ιερά Μητρόπολη Μαρωνείας και Κομοτηνής εξέδωσε το 2018 τα πρακτικά (512 σελίδες με μαλακό εξώφυλλο) της επιστημονικής διημερίδας που διεξήχθη την Παρασκευή 27 Μαΐου– Σάββατο 28 Μαΐου 2016 προς τιμήν του κομοτηναίου Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσάνθου Φιλιππίδη που τίμησε μέγιστα με το έργο του την Εκκλησία και το ποίμνιό της, αποτέλεσε παράδειγμα αφοσίωσης στην Πατρίδα, ενώ με την ευφυΐα και τη διπλωματικότητά του έδωσε λύσεις σε ποικίλα εκκλησιαστικά και εθνικά προβλήματα. Για την παρούσα έκδοση, την επιμέλεια της οποίας είχε ο Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του ΔΠΘ, Γεώργιος Χρ. Τσιγάρας, η Ιερά Μητρόπολη Μαρωνείας και Κομοτηνής αναφέρει σχετικά: «Αυτό το γενναίο και αγωνιστικό φρόνημα, αυτήν την παρρησία του λόγου και τη σοφία του Χρυσάνθου, αυτήν την προσωπικότητα επιχειρεί να αναδείξει και να προβάλλει με τη συγκεκριμένη έκδοση η Ιερά Μητρόπολη».

Μητροπολίτης Μαρωνείας και Κομοτηνής κ. Παντελεήμων «Οι

μελέτες που δημοσιεύονται στον παρόντα τόμο πλουτίζουν τις γνώσεις μας για τον βίο και την πολυσχιδή δραστηριότητα του σημαντικού αυτού Ιεράρχου»

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας και Κομοτηνής κ. Παντελεήμων στο προλογικό σημείωμα της έκδοσης προχωρά σε μία συνοπτική παρουσίαση των αποτυπώσεων του τόμου αλλά και σημαντικών πτυχών από τη ζωή και τη δράση του Αρχιεπισκόπου Χρυσάνθου. «Οι μελέτες που δημοσιεύονται στον παρόντα τόμο πλουτίζουν τις γνώσεις μας για τον βίο και την πολυσχιδή δραστηριότητα του σημαντικού αυτού Ιεράρχου και ταυτοχρόνως εμπλουτίζουν τη βιβλιογραφία για την Κομοτηνή και τη Θράκη γενικότερα. Επιπροσθέτως, ένα μεγάλο μέρος των μελετών αυτών αναλύουν σημαντικές πτυχές της ποιμαντικής δραστηριότητας του Χρυσάν-θου στον Πόντο, καταγράφονται οι προσπάθειές του για τη δι-άσωση του ποιμνίου του σε δραματικές περιόδους της ιστορίας στις πρώτες δεκαετίες του 20^{ού} αιώνα, παρουσιάζονται οι αγώνες του για την ανακούφιση των προσφύγων της Μικρασιατικής Κα-ταστροφής και του φοβερού διωγμού των Ελλήνων του Πόντου.

Η πολύπλευρη προσωπικότητα και οι σπουδαίες διπλωματικές ικανότητες του Χρυσάνθου αναδεικνύονται και από τον τρόπο με τον όποιο χειρίστηκε εθνικά και εκκλησιαστικά θέματα ως εκπρόσωπος και έξαρχος του Οικουμενικού Πατριαρχείου σε επιτυχείς αποστολές στη Συνθήκη των Παρισίων, στην επίλυση του ζητήματος της Εκκλησίας της Αλβανίας και της Γεωργίας, καθώς επίσης και στο ζήτημα του Βουλγαρικού Σχίσματος. Είναι ενδιαφέρον ότι η παιδεία του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσάνθου καταγράφεται και στις μελέτες στις όποιες αναλύονται οι πολι-τικές του απόψεις, οι αντιλήψεις του για το Βυζάντιο και τη βυζαντινή τέχνη, οι όποιες δεν είναι μόνο θεωρητικές, αποτέλεσμα των μελετών του, αλλά κυρίως βιωματικές, αφού είναι γνωστό ότι ο Τραπεζούντος Χρύσανθος σπούδασε στην Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης και έζησε στο εκκλησιαστικό και πνευματικό περιβάλλον του Φαναρίου, του Οικουμενικού Πατριαρχείου».

Image not found or type unknown

Κωνσταντίνος Κ. Χατζόπουλος «Ο Μητροπολίτης Χρύσανθος ως προοδευτικός διανοούμενος σφράγισε με τη δράση του τις πολιτικές διεργασίες του Μικρασιατικού Ελληνισμού»

Ο Ομότιμος Καθηγητής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης κ. Κωνσταντίνος

Χατζόπουλος στην εισήγησή του παρουσιάζει τον Μητροπολίτη Τραπεζούντος Χρύσανθο και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος από μία πολιτική-πνευματική σκοπιά. Συγκεκριμένα, αναφέρεται αρχικά στους λόγους για τους οποίους οι ιστορικοί ερευνητές ενδιαφέρονται έντονα μέχρι και σήμερα για τον Μητροπολίτη Χρύσανθο: αρχικά επειδή έζησε στην πιο κρίσιμη περίοδο της νεότερης ιστορίας του Ελληνισμού, τη δεκαετία δηλαδή των Βαλκανικών Πολέμων (1912-1914) και τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922, στη συνέχεια επειδή έζησε στο κέντρο των εξελίξεων, δηλαδή στην Κωνσταντινούπολη, αλλά και στην Τραπεζούντα, επίσης γιατί διέθετε ενεργό ρόλο στα ιστορικά γεγονότα όταν διετέλεσε αρχιερέας του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Επίσης, διότι συνεργάστηκε με τις πιο σημαντικές προσωπικότητες των δύο πρώτων δεκαετιών του 20^{ού} αι., ενώ υπήρξε και Αρχιεπίσκοπος Αθηνών κατά τη διάρκεια του ελληνοϊταλικού και ελληνογερμανικού πολέμου των ετών 1940-1941.

Ο κ. Χατζόπουλος σχολιάζει εμφατικά τις πολιτικές αντιλήψεις του Χρυσάνθου, επηρεασμένος από την ιδεολογία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, η οποία μάλιστα ήταν και διαμετρικά αντίθετη με εκείνη του ελληνικού εθνικού κράτους, όπως επισημαίνεται στο έργο του κ. Λαμψίδη. Θα περίμενε κάνεις από έναν κληρικό που από το 1913 και μετά ανέλαβε μία από τις σημαντικότερες Μητροπόλεις να εμφορείται από συντηρητικές αντιλήψεις, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την κοινωνία της εποχής του. Και όμως, ο ίδιος εντυπωσιάζει για τις σοσιαλιστικές του ιδέες, δείγμα οι συχνές του αναφορές στην «Εκκλησιαστική Αλήθεια» για το αιώνιο κοινωνικό ζήτημα του σοσιαλισμού, καθώς και η αντίθεσή του στον εθνικισμό. Από κείμενα που δημοσίευσε κατά την περίοδο 1911-1913 προκύπτει ότι ο Χρύσανθος τον θεωρούσε ως την κύρια αιτία καταστροφής των χριστιανών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, όπως σημείωσε σε άρθρο του με τίτλο «Στώμεν καλώς»: «Ἴδιον του αστικού σωβινισμού είνε να μη ανέχηται, εφ’όσον δύναται, άλλο έθνος ελεύθερον και ίσον προς το κρατούν».

Ο ίδιος όμως πέρα από τις πολιτικές του πεποιθήσεις ακολουθούσε και το καινοτόμο ρεύμα όσον αφορά τη γλώσσα, επηρεασμένος λοιπόν από τους διανοούμενους εντάχθηκε στην ομάδα των δημοτικιστών. Μάλιστα, σύμφωνα με τον κ. Λαμψίδη προσπάθησε στην Τραπεζούντα ως Μητροπολίτης «να δημιουργήσει ένα κοινό που να δέχεται τη δημοτική γλώσσα, να παραδέχεται τη λογοτεχνία, να γοητεύεται από την ποίηση». Ωστόσο, να επισημανθεί πως στα άρθρα και στα έργα του χρησιμοποιούσε σχεδόν πάντοτε την καθαρεύουσα.

Μανόλης Γ. Βαρβούνης «Τραπεζούντος Χρύσανθος και Σάμου Ειρηναίος»

Ο Πρόεδρος του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και Καθηγητής κ. Μανόλης Γ. Βαρβούνης, αποτυπώνει στην εισήγησή του τη συνομιλία του Μητροπολίτη Χρυσάνθου με τον Μητροπολίτη της Σάμου Ειρηναίο (1878-1963), καθώς και την αμφίρροπη εκκλησιαστική τους φιλία. Ο Μητροπολίτης Σάμου και Ικαρίας Ειρηναίος Παπαμιχαήλ γεννήθηκε και ανατράφηκε σε εκκλησιαστική οικογένεια εντρυφώντας έτσι από μικρός στην εκκλησιαστική παιδεία και μουσική. Ο Ειρηναίος μεγαλώνοντας πήρε ενεργό μέρος στην αντίσταση κατά των κατακτητών της Σάμου Ιταλών, από το 1941 ως το 1943. Στη συνέχεια, μετέβη στην Αίγυπτο με την εξόριστη κυβέρνηση του Καΐρου, ενώ με τον Τραπεζούντιο Χρύσανθο ήταν γνωστοί ήδη από την προ της Μικρασιατικής Καταστροφής περίοδο από τη θητεία τους στην Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης και στην πατριαρχική αυλή. Ο Ειρηναίος σε επιστολή του προς τον Χρύσανθο στις αρχές του 1941 κάνει λόγο για εικοσαετή φιλία.

Μετά την έλευσή τους στην Ελλάδα, όπως σημειώνεται από τον κ. Βαρβούνη, εκτός της φιλικής τους σχέσης αναπτύχθηκε και στενή συνεργασία όσον αφορά στο διοικητικό επίπεδο της Εκκλησίας. Συγκεκριμένα, συνεργάστηκαν αρχικά επί του ζητήματος της μοναστηριακής περιουσίας της Σάμου, η διαχείριση της οποίας μετεβλήθη μετά την ένωση του νησιού με το Βασίλειον της Ελλάδας. Ο Ειρηναίος επεδίωκε μάλιστα από το 1933 την άνοδο του Χρυσάνθου στον αρχιεπισκοπικό θρόνο των Αθηνών, σε σημείο να συνεργαστεί με τις αντιβενιζελικές κυβερνήσεις του Π. Τσαλδάρη και του Γ. Κονδύλη, αλλά και με το δικτατορικό καθεστώς της 4^{ης} Αυγούστου. Ωστόσο, η φιλία αυτή, παρά την αρχική της θέρμη, δοκιμάστηκε με τα χρόνια και «κατέρρευσε» εις βάρος προσωπικών συμφερόντων.

Η ηθική «διάλυση» του Βυζαντίου

Ο κ. Γεώργιος Τσιγάρας, Αναπληρωτής Καθηγητής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης στη δική του εισήγηση με τίτλο «Το Βυζάντιο και η βυζαντινή τέχνη στο συγγραφικό έργο τού από Τραπεζούντος Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσάνθου» αναφέρεται στην αντίληψη του Μητροπολίτη Χρυσάνθου για τη διάλυση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Μία πεποίθηση που είναι απολύτως συνυφασμένη με τις εκκλησιαστικές αντιλήψεις της εποχής –που αναντίρρητα ενστερνίζονται ορισμένοι ακόμη και σήμερα, δίχως όμως να υπάρχουν επιστημονικά ερείσματα. «Για τον Μητροπολίτη Τραπεζούντος η υποχώρηση της θρησκευτικότητας και η ηθική κρίση αποτέλεσαν τις κύριες αιτίες της παρακμής του Βυζαντινού Κράτους κατά την ύστερη περίοδο της ιστορίας του. Παρήκμασε όταν η ορθόδοξη πίστη έχασε την εσωτερικότητά της, την πνευματικότητά της και μεταβλήθηκε σε εξωτερικό τύπο, υπονοώντας μάλλον την ησυχαστική έριδα. Οι αλλαγές που παρατηρούνται στη θρησκευτικότητα στην όψιμη περίοδο της

βυζαντινής ιστορίας είχαν ως αποτέλεσμα την πτώση του ηθικού των υπηκόων της αυτοκρατορίας, με συνέπεια να οδηγηθεί το κράτος στην καταστροφή»

Πηγή: paratiritis-news.gr